This Question Paper contains 16 printed pages.

Seat No.: | | | | | | | |

Sl. No. : 107363

141(GHE)

(March, 2020)

Time : 3 Hours] ***[Maximum Marks : 100***

સૂચનાઓ :

1) **આ પ્રશ્નમાં કુલ 47 પ્રશ્નો છે.**
2) **બધાજ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે અને વિકલ્પો આંતરિક છે.**
3) **જમણી બાજુ આપેલા અંક ગુણ દર્શાવે છે.**
4) **પ્રશ્નમાં આપેલ સૂચના પ્રમાણે જવાબ લખો.**
5) **નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.**

વિભાગ - A

■ **નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે.** **[10]**

1) પ્રત્યક્ષીકરણમાં સંગઠનના નિયમો આપનાર મનોવૈજ્ઞાનિકો કયા કયા છે ?

(A) વર્ધીમર, કોહલર, કોફકા (B) ફ્રોઇડ, જેમ્સવોટ, વુંટ

(C) હેનિંગ, વોટસન, સ્કીનર (D) કોફકા, મોર્ગન, ગેરેટ

2) શીખેલી પ્રતિક્રિયાની લુપ્તતાને શું કહે છે ?

(A) પ્રબલન (B) વિલોપન

(C) ભેદબોધન (D) સામાન્યીકરણ

3) બુદ્ધિ અંગેનો ત્રિપરિમાણાત્મક સિદ્ધાંત કોણે દર્શાવ્યો ?

(A) થર્સ્ટન (B) ગિલ્ફર્ડ

(C) સ્પીયરમેન (D) ગાર્ડનર

4) માનવીના મનમાં રૂઢ થયેલા ખોટા ખ્યાલોને શું કહે છે ?

(A) મનોવલણ (B) સામાજીકરણ

(C) અભિસંધાન (D) પૂર્વગ્રહ

5) આંતરિક સહજ પ્રતિક્રિયા કઈ છે ?

(A) હસવું (B) દોડવું

(C) રડવું (D) ચાલવું

6) હિમશિલાનું ઉદાહરણ કયા ખ્યાલ સાથે સંબંધિત છે ?

(A) મનોજાતીય અવસ્થા (B) સ્વપ્નાવસ્થા

(C) ચેતન-અચેતન મન (D) બચાવ પ્રયુક્તિ

7) મહર્ષિ મહેશ યોગી દ્વારા કયા ધ્યાનનો પ્રસાર થયો છે ?

(A) ભાવાતીત (B) વિપશ્યના

(C) માઈન્ડફૂલ (D) લેશ્યાધ્યાન

8) હવામાં કાર્બન ડાયોક્સાઈડ છૂટવાના પ્રમાણને ઓછું કરવા શું કરવું જોઈએ ?

(A) સ્વચ્છતા જાળવવી (B) અતિશય ગંદકી ન કરવી

(C) વૃક્ષો ઉછેરવા (D) કુદરતી સંપત્તિઓનો યોગ્ય ઉપયોગ

9) ઇચ્છિત પ્રવૃત્તિને પ્રબળ કરે તેને શું કહેવાય ?

(A) ગ્રાહક (B) પ્રેરણા

(C) વસ્તુ (D) પ્રબલન

10) 'વિધાયક મનોવિજ્ઞાન એ લાંબો ઇતિહાસ અને ટૂંકો ભૂતકાળ ધરાવે છે – એવું કોણે નોંધ્યું છે ?

(A) સેલિગમેન (B) મેસ્લો

(C) પીટરસન (D) રોજર્સ

વિભાગ - B

■ **નીચેના 11 થી 20 પ્રશ્નોના ઉત્તર 1 વાક્યમાં લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે.** **[10]**

11) 'કડવો સ્વાદ' જીભના કયા ભાગથી પારખી શકાય છે ?

12) પ્રયત્ન અને ભૂલ દ્વારા શિક્ષણ અંગેનો પ્રયોગ કોણે કરેલો હતો ?

13) વ્યક્તિગત બુદ્ધિ કસોટી કોને કહે છે ?

14) સામાન્યીકૃત વિકૃત ચિંતાને બીજા કયા નામે ઓળખવામાં આવે છે ?

15) વર્તનવાદના પ્રણેતા કોણ હતા ?

16) સલાહ પ્રક્રિયાનું પ્રથમ સોપાન કયું છે ?

17) રેફ્રિજરેટરમાં કયા વાયુનો ઉપયોગ થાય છે ?

18) મુલાકાત એટલે શું ?

19) સંસ્થાની સંરચનાના પ્રકારોના નામ આપો.

20) એરિસ્ટોટલના મતે સુખ અને સુખાકારી એટલે શું ?

વિભાગ - C

■ **નીચેના 21 થી 31 સુધીના પ્રશ્નોના સંક્ષિપ્ત ઉત્તર આપો. દરેક પ્રશ્નના 2 ગુણ છે.** **[22]**

21) સંવેદનના પ્રકારોના નામ લખો.

22) દરેક સજીવ પોતાના જીવનચક્ર દરમિયાન કયા બે પ્રકારનું વર્તન કરતું જોવા મળે છે ?

23) અભિસંધિત ઉદ્દીપક અને અભિસંધિત પ્રતિક્રિયા સમજાવો.

24) માનસિક વયની વ્યાખ્યા આપો.

અથવા

બુદ્ધિઆંકનું સૂત્ર ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

25) બી. કુપ્પુસ્વામીએ આપેલી મનોવલણની વ્યાખ્યા આપો.

26) સ્વયં સંચાલિત ચેતાતંત્રના બે ભાગ જણાવો.

27) અહમ્ વિશેની સમજૂતી આપો.

અથવા

ખુલ્લી જગ્યાના ભયમાં દર્શાવેલ પરિસ્થિતિઓ કઈ કઈ છે ?

28) યોગનો અર્થ સ્પષ્ટ કરો.

29) હવાનું પ્રદુષણ થવાના કારણો સ્પષ્ટ કરો.

30) સંસ્થાના લક્ષણો જણાવો.

અથવા

કેન્દ્રીકરણ એટલે શું ?

31) વિધાયક મનોવિજ્ઞાનની વ્યાખ્યા આપો.

વિભાગ - D

■ **નીચના 32 થી 42 સુધીના પ્રશ્નોના ઉત્તર મુદ્દાસર આપો. દરેકપ્રશ્નના 3 ગુણ છે.** **[33]**

32) પ્રત્યક્ષીકરણની પ્રક્રિયા સમજાવો.

33) પ્રબલનના પ્રકારો ઉદાહરણ આપી સમજાવો.

34) ગાર્ડનરે દર્શાવેલ સાંગીતિક બુદ્ધિ અને નૈસર્ગિક બુદ્ધિની સ્પષ્ટતા કરો.

35) "મનોવલણો જન્મજાત નથી સંપાદિત છે" – સમજાવો.

અથવા

"પૂર્વગ્રહ ઘટાડવામાં સંચાર માધ્યમનું મહત્ત્વ"- સમજાવો.

36) સંઘર્ષના પ્રકારો ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

37) સાધારણ અને અસાધારણ શબ્દની સમજૂતી આપો.

38) યોગના આઠ અંગોના નામ આપી 'નિયમ' વિશે ટૂંકી સમજ આપો.

અથવા

'બોધાત્મક ઉપચાર પદ્ધતિ' સમજાવો.

39) કર્ટલેવિનનું પર્યાવરણ અંગેનું પ્રતિમાન સમજાવો.

40) લેખિત કસોટીઓની સમજૂતી આપો.

41) લગ્ન અને સુખ વિશે ટૂંકમાં સમજાવો.

અથવા

વિધાયક મનોદશા અને વર્તનની સમજૂતી આપો.

42) વ્યક્તિલક્ષી સુખ અંગે ટૂંકમાં સમજાવો.

વિભાગ - E

■ **નીચેના 43 થી 47 પ્રશ્નોના સવિસ્તર ઉત્તર લખો. દરેક પ્રશ્નના 5 ગુણ છે.** **[25]**

43) ધ્યાનનાં વસ્તુલક્ષી નિર્ધારકો ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

44) કોહલરે ચિમ્પાન્ઝી પર કરેલા પ્રયોગો જણાવી, ખોખાનો પ્રયોગ સવિસ્તાર સમજાવો.

અથવા

શિક્ષણની વ્યાખ્યા આપી, તેને વિસ્તારથી સમજાવો.

45) પ્રતિભા સંપન્નતાનાં લક્ષણો વર્ણવો.

46) સલાહની વ્યાખ્યા આપી, સલાહના સોપાનો સ્પષ્ટ કરો.

47) પુનઃ ઉપયોગ અને ઊર્જા સંરક્ષણની સવિસ્તાર સમજૂતી આપો.

અથવા

'ગ્રીન હાઉસ અસર'ની વિગતે ચર્ચા કરો.

◆◆◆

Seat No.:

Sl. No. :

141(H)

(March, 2020)

Time : 3 Hours] ***[Maximum Marks : 100***

सूचनाएँ :

1) इस प्रश्नपत्र में कुल 47 प्रश्न हैं।
2) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं। विकल्प आंतरिक हैं।
3) प्रश्नों के दाहिनी ओर अंक दिए गए हैं।
4) प्रश्नपत्र के साथ दी गई सूचना के अनुसार ही उत्तर लिखिए।
5) नए विभाग के प्रश्नों के उत्तर नए पन्ने पर लिखिए।

विभाग - A

■ **निम्नलिखित 1 से 10 प्रश्नों के विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :** **[10]**

1) प्रत्यक्षीकरण में संगठन के नियम प्रदान करनेवाले मनोवैज्ञानिक कौन-कौन से हैं?

(A) वर्धीमर, कोहलर, कोफका (B) फ्राइड, जेम्स वॉट, वुन्ट

(C) हेनिंग, वॉटसन, स्किनर (D) कोफका, मोर्गन, गेरेट

2) सीखी प्रतिक्रिया की लुप्तता को क्या कहते हैं?

(A) प्रबलन (B) विलोपन

(C) भेदबोधन (D) सामान्यीकरण

3) बुद्धि का त्रिपरिमाणात्मक सिद्धांत किसने दर्शाया?

(A) थर्स्टन (B) गिल्फर्ड

(C) स्पियरमेन (D) गार्डनर

4) मनुष्य के मन के रूढ़ बने हुए गलत ख्यालों को क्या कहते हैं?

(A) मनोभाव (B) सामाजीकरण

(C) अभिसंधान (D) पूर्वग्रह

5) आंतरिक सहज प्रतिक्रिया कौन-सी है?

(A) हँसना (B) दौड़ना

(C) रोना (D) चलना

6) हिमशिला का उदाहरण कौन-से ख्याल के साथ संबंधित है?

(A) मनोजातीय अवस्था (B) स्वप्नावस्था

(C) चेतन-अचेतन मन (D) बचावप्रयुक्ति

7) महर्षि महेश योगी द्वारा कौन से ध्यान का प्रसार हुआ है?

(A) भावातीत (B) विपश्यना

(C) माईन्डफूल (D) लेश्या ध्यान

8) हवा में कार्बन-डाय-ऑक्साइड छूटने के प्रमाण को कम करने के लिए क्या करना चाहिए?

(A) स्वच्छता रखनी (B) अतिशय गंदगी नहीं

(C) वृक्ष लगाना (D) कुदरती संपत्तियों का योग्य उपयोग

9) इच्छित प्रवृत्ति को प्रबल करे, उसे क्या कहते हैं?

(A) उपभोक्ता (B) प्रेरणा

(C) वस्तु (D) प्रबलन

10) सकारात्मक मनोविज्ञान का लंबा इतिहास और संक्षिप्त भूतकाल है — ऐसा किसने कहा है?

(A) सेलिगमेन (B) मेस्लो

(C) पीटरसन (D) रोजर्स

विभाग - B

■ **निम्नलिखित 11 से 20 प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :** **[10]**

11) कड़ुआ स्वाद जीभ के किस भाग से परखा जाता है?

12) प्रयत्न एवं भूल पर प्रयोग किसने किया?

13) व्यक्तिगत बुद्धि कसौटी किसे कहते हैं?

14) सामान्यीकृत विकृत चिंता को दूसरे किस नाम से पहचाना जाता है?

15) व्यवहारवाद के प्रणेता कौन थे?

16) सलाह प्रक्रिया का प्रथम सोपान कौन-सा है?

17) रेफ्रिजरेटर में कौन-सी वायु का उपयोग होता है?

18) मुलाकात अर्थात् क्या?

19) संस्था की संरचना के प्रकारों के नाम दीजिए।

20) एरिस्टोटल के अनुसार सुख और सुखाकारी यानी (अर्थात्) क्या?

विभाग - C

■ **निम्नलिखित 21 से 31 प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 2 अंक हैं :** **[22]**

21) संवेदन के प्रकारों के नाम लिखिए।

22) प्रत्येक सजीव प्राणी अपने जीवनचक्र दौरान किन दो प्रकार का व्यवहार करता दिखाई देता है?

23) अभिसंधित उद्दीपक एवं अभिसंधित प्रतिक्रिया को समझाइए।

24) मानसिक आयु की व्याख्या लिखिए।

अथवा

बुद्धिआंक का सूत्र सोदाहरण समझाइए।

25) बी. कुप्पुस्वामी की दी गई मनोभाव की व्याख्या दीजिए।

26) स्वयं संचालित चेतातंत्र के दो भाग बताइए।

27) अहम् के बारे में समझाइए।

अथवा

खुली जगह के भय में दर्शाई गई परिस्थितियाँ कौन-कौन-सी हैं?

28) योग का अर्थ स्पष्ट कीजिए।

29) हवा का प्रदूषण होने के कारण स्पष्ट कीजिए।

30) संगठन (संस्था) के लक्षण बताइए।

अथवा

केन्द्रीकरण क्या है?

31) सकारात्मक मनोविज्ञान की परिभाषा लिखिए।

विभाग - D

■ **निम्नलिखित 32 से 42 प्रश्नों के उत्तर मुद्दासर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक हैं :** **[33]**

32) प्रत्यक्षीकरण की प्रक्रिया समझाइए।

33) प्रबलन के प्रकार सोदाहरण समझाइए।

34) गार्डनर के द्वारा दर्शाई सांगीतिक बुद्धि एवं नैसर्गिक बुद्धि को समझाइए।

35) 'मनोभाव जन्मजात नहीं संपादित हैं' — समझाइए।

अथवा

'पूर्वग्रह कम करने में संचार माध्यम के योगदान' को समझाइए।

36) संघर्ष के प्रकार उदाहरण सहित समझाइए।

37) सामान्य और असामान्य शब्द को समझाइए।

38) योग के आठ अंगों के नाम देकर 'नियम' के बारे में समझाइए।

अथवा

'बोधात्मक उपचार पद्धति' समझाइए।

39) कर्ट लेविन का पर्यावरण के प्रति प्रतिमान समझाइए।

40) लिखित परीक्षण को समझाइए।

41) विवाह और सुख के विषय में संक्षिप्त में समझाइए।

अथवा

सकारात्मक मनोदशा और व्यवहार को समझाइए।

42) व्यक्तिलक्षी सुख के बारे में संक्षिप्त में समझाइए।

विभाग -E

■ **निम्नतिखित 43 से 47 प्रश्नों के सविस्तार उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 5 अंक हैं :** **[25]**

43) ध्यान के वस्तुलक्षी निर्धारकों को सोदाहरण समझाइए।

44) कोहलर के चिम्पांजी के प्रयोग की जानकारी देकर बॉक्सवाला प्रयोग सविस्तार समझाइए।

अथवा

शिक्षा की व्याख्या देकर सविस्तार समझाइए।

45) प्रतिभासम्पन्नता के लक्षणों को समझाइए।

46) सलाह की परिभाषा देकर, सलाह के सोपान स्पष्ट कीजिए।

47) पुन: उपयोग और ऊर्जा संरक्षण को सविस्तार समझाइए।

अथवा

'ग्रीन हाउस प्रभाव' की विस्तारपूर्वक चर्चा कीजिए।

◆◆◆

Seat No.: | | | | | | | |

Sl. No. :

141(E)

(March, 2020)

Time : 3 Hours] ***[Maximum Marks : 100***

Instructions :

1) **This question paper contains 47 questions.**
2) **All questions are compulsory. There are internal options.**
3) **Figures to the right indicate full marks to the questions.**
4) **Answer the questions according to the instructions.**
5) **Start a new section on a new page.**

SECTION - A

■ **In the following 1 to 10 questions choose the correct option and answer the questions. Each question carries 1 mark :** **[10]**

1) Which Psychologists have given the laws of perceptual organization?
   (A) Wertheimer, Kohler, Koffka
   (B) Freud, James Watt, Wundt
   (C) Henning, Watson, Skinner
   (D) Koffka, Morgan, Garrett

2) What is gradual diminishing of a learned response called?
   (A) Reinforcement (B) Extinction
   (C) Discrimination (D) Generalization

3) Who has given the three dimensional theory of intelligence?

(A) Thurston (B) Guilford

(C) Spearman (D) Gardner

4) What are firm negative thoughts in the mind of an individual called as?

(A) Attitude (B) Socialization

(C) Conditioning (D) Prejudice

5) Which is a natural internal reaction?

(A) Laugh (B) Run

(C) Cry (D) Walk

6) The example of iceberg is related to which concept?

(A) Psychosexual stage

(B) Dream state

(C) Conscious-unconscious

(D) Defence mechanism

7) Which type of meditation was propaganded by Maharshi Mahesh Yogi?

(A) Transcendental (B) Vipasyana

(C) Mindful (D) Leshya

8) What should be done to reduce the release of carbon dioxide in the air?

(A) Maintain cleanliness

(B) Not spreading litter

(C) Grow more trees

(D) Judicious use of natural resources

9) What provides force to the likely behaviour?

(A) Customer (B) Motivation

(C) Object (D) Reinforcement

10) Who noted that 'Positive Psychology has long history and short past'?

(A) Seligman (B) Maslow

(C) Peterson (D) Rogers

SECTION - B

■ **Answer the following questions from 11 to 20 in one sentence each. Each question carries 1 mark :** **[10]**

11) In which part of the tongue we can experience bitter taste?

12) Who conducted experiment on learning by trial and error?

13) What is individual intelligence test?

14) What is the other name for generalised anxiety disorder?

15) Who was the founder of behaviourism?

16) Which is the first step of counselling process?

17) Name the gas which is being used for the refrigerator.

18) What is interview?

19) Name the types of organizational structure.

20) What is happiness and well being according to Aristotle?

SECTION - C

■ **Answer the following questions from 21 to 31 in brief. Each question carries 2 marks :** **[22]**

21) Name the types of sensations.

22) Which two kinds of behaviour is seen in living being during their lifespan?

23) Explain conditioned stimulus and conditioned response.

24) Define Mental age.

OR

Explain with example 'formula of I.Q'.

25) Define attitude according to B. Kuppuswamy.

26) Name two divisions of autonomic nervous system.

27) Explain the concept of 'ego'.

OR

Explain the situations shown in Agora Phobia.

28) Explain the meaning of yoga.

29) Explain the reasons of air pollution.

30) Write the characteristics of an organization.

OR

What is centralization?

31) Write definition of positive psychology.

SECTION - D

■ **Answer the following questions from 32 to 42 to the point. Each question carries 3 marks :** **[33]**

32) Explain the process of perception.

33) Explain with example types of reinforcement.

34) Explain musical and naturalistic intelligence as per Gardner.

35) Explain : "Attitudes are not inborn but learned."

OR

Explain 'the importance of mass media in reducing prejudice'.

36) Explain types of conflict with example.

37) Explain the word normal and abnormal.

38) Name the eight aspects or steps of yoga and explain 'Niyam' in short.

OR

Explain cognitive therapy.

39) Explain the Kurt Lewin's model of environment.

40) Explain written test.

41) Explain marriage and happiness in short.

OR

Explain positive moods and behaviour.

42) Explain in short about individualistic happiness.

SECTION - E

■ **Give detailed answers of the following questions from 43 to 47. Each question carries 5 marks :** **[25]**

43) Explain with examples the objective determinants of attention.

44) State the experiments conducted by Kohler on chimpanzee and explain the experiment with boxes.

OR

Write the definition of learning and explain it in detail.

45) Explain the characteristics of giftedness.

46) Define counselling and specify the steps of counselling.

47) Explain in detail the concept of recycling and energy conservation.

OR

Discuss the 'Green House effect' in detail.

◆◆◆